

2002-09-27
Jan Å Johansson
Artikel till Flamman

Det finns trots allt radikala krafter i USA

För arbetarrörelsens sympatisörer ter sig USA som ett politiskt hopplöst land där vänstern är uttraderad och fackföreningsrörelsen ordentligt tillbakapressad. Det ligger mycket sanning i det. Men det finns också ljusglimtar och i arbetarrörelsens gryning i början på 1900-talet var arbetarrörelsens relativt sett starkare i USA än i Europa. Varför gick det så illa för den fackliga och politiska arbetarrörelsen?

Facklig organisering?

Anställningstrygghet är i princip icke existerande. Börjar någon driva en kampanj för facklig organisering på arbetsplatsen säger det sig självt att han/hon riskerar sitt jobb. En fabriksarbetare sade till mig att hon riskerar sex veckolöner om hon skulle arbeta för facklig organisering. I ett land där social trygghet i övrigt inte existerar så säger det sig självt att fackföreningsrörelsen har svårt att göra framsteg, framförallt i den privata sektorn. Ständiga strejknederlag för fackföreningsrörelsen och inte minst facklig korruption på 1960-talet har gjort fackföreningsrörelsen så svag att den i vissa delstater, främst i södern knappt ens existerar. AFL-CIO (USA:s LO har delstatskontor som måste finansieras via centrala medel därför att det finns inte tillräckligt med medlemmar i delstaten i fråga). I den privata sektorn ligger den fackliga organiseringen på 9 procent, i den offentliga sektorn är den något högre. Även om facket vinner en lång kamp om att få organisera en arbetsplats så väntar ett tungt arbete med att värva medlemmar och bilda en fackklubb. I slutändan så kan arbetsgivaren ändå vägra att förhandla med fackklubben och fullständigt strunta i att den finns.

De politiska radikala krafterna

Men det finns radikala politiska krafter också i de etablerade politiska kretsarna. Demokraterna suger upp en del av radikalerna. Inte för att de som befinner sig på Demokraternas vänsterflygel lyckas nå några direkt framträdande platser inom denna valmaskin (möjligtvis med undantag under 1930-talet).

Progressive caucus, som samlar radikala och progressiva ledamöter i den amerikanska kongressen har kanske cirka 50 medlemmar, 75 procent av dem är också medlemmar i Afro-American caucus. Den senare har mer välorganiserade aktiviteter som helgkonferenser, anställd personal med mera. Den progressiva kommittén är svagare och har inte de resurserna. En del kongressledamöter är också betänksamma att gå ut och säga officiellt att de är medlemmar där då de är rädda för att bli "rödstämplade", alltså hysteriskt anklagas för att vara kommunist.

Det finns radikala senatorer och representanthusmedlemmar som i ett skandinaviskt politiskt klimat skulle kunna vara socialdemokrater. Paul Wellstone från Minnesota är ett exempel. Han vann senatsvalen 1990 och 1996. Inför 2002 års val tänkte han lägga av, men i den 50-50 situation som nu råder i senaten fann han det bäst att kandidera igen då en ny kandidat skulle få svårt att vinna mot republikanerna. Wellstone står för en radikal politisk linje och har bland annat arbetat för att gräva upp Enronskandalen samt slagits för konsumentintressen och för mer skattepengar till utbildningssektorn. Han ser sig också som en "Labor"-senator och har goda kontakter med facken. Wellstone vill se en lagstiftningsreform som underlättar kollektiva förhandlingar på arbetsmarknaden. I samband med Afghanistanbombningarna varnade

Wellstone för de stora antal barn som skulle dö av svält till följd av det. Men Wellstone måste uttrycka sig försiktigt för att inte bli anklagad för att vara "oamerikansk". I valet 1996 försökte republikanerna framställa Wellstones supportrar som en samling övervintrade anti-krigsdemonstranter från 1970-talet. En annan känd radikal politiker är Bernie Sanders från Vermont. Han var länge den ende oberoende ledamoten i kongressen.

1973 splittrades det gamla anrika socialistpartiet (som tog 6 % som mest i presidentvalet 1912 och före första världskriget var på gång att växa sig starkt, men slogs sönder av staten för sitt motstånd mot att USA gick med i första världskriget samt splittrades i samband med ryska revolutionen).

Socialistpartiet klövs i tre delar. Den största är idag Democratic Socialists of America (DSA), de är inget parti utan en förening som verkar inom Demokraterna. DSA har 7.000 medlemmar och 15 aktiva lokalavdelningar i USA. Till och från har de aktiviteter på olika studentcampus. Organisationen har minskat i medlemstal de senare åren. De arbetar med sakfrågor i inrikespolitiken som fattigdomsbekämpningen, hälsovårdsfrågor, ekonomisk politik m.m. Synen på USA:s bombningar i Afghanistan var kontroversiellt i DSA. Ett brott begicks den 11 september 2001 och en "polisinsats" behövdes ansåg DSA. Men hur?

Det mesta av DSA:s arbete handlar om att arbeta för lämpliga kandidater i Demokraternas primärval. DSA stöttade visserligen Hilary Clintons val till senaten, men de anser henne vara företagsliberal. Flera prominenta medlemmar finns i DSA, bland annat New Yorks förre borgmästare Dinkins. Två ledamöter av kongressen är också öppna med sitt DSA-medlemskap.

Social Democrats är ett litet parti vars enda aktivitet idag i princip tycks vara att uppdatera sin hemsida. Både DSA och Social Democrats är medlemmar av Socialistinternationalen. Social Democrats har dock haft ledande medlemmar som tjänstgjort i Reaganadministrationen.

Den tredje delen bildade Socialistpartiet (SP). De släpptes aldrig in i Socialistinternationalen. De har cirka 1.300 medlemmar och drygt tio aktiva lokalavdelningar. De ställer upp kandidater till presidentvalet, i senaste valet hette kandidaten David McReynolds, känd fredsaktivist och öppet homosexuell. Han fick cirka 8.000 röster. Men McReynolds stod bara på valsedeln i sju delstater. Vallagarna hindrar småpartierna från att registrera sina kandidater. McReynolds röster var många så kallade "write-ins", det vill säga väljarna fick skriva in hans namn på valsedeln i stället för att kryssa vid en registrerad kandidat. SP hade tidigare en stadsfullmäktigeledamot i Iowa City, men hon har nu gått i pension. I övrigt har man inga medlemmar på någon lokal förtroendepost.

SP har en mer rak vänsterlinje än DSA. De opponerade sig omedelbart mot bombningarna av Afghanistan. Att bomba gatuförsäljare i landet fångar inte skurkarna, enligt SP. De vill också häva sanktionerna mot Irak. Likaså opponerade sig SP mot USA:s inblandning i kuppförsoket i Irak våren 2002. Generellt anser SP att det inte är någon skillnad mellan Demokrater och Republikaner. Det är enligt SP ingen skillnad mellan de två valmaskinerna i synen på nedskärningar, sanktionerna mot Kuba, synen på handelsavtalet NAFTA m.m.

SP stöder inga Demokrater, men ibland Gröna kandidater. Även Wellstone anser de vara högervriden.

De olika vänsterpartierna

Kommunistpartiet (CP) i USA var stort på 1930- och 1940-talen och hade många aktivister i fackföreningsrörelsen. Men partiet slogs sönder under kalla kriget. En stalinistisk linje i partiet underlättade inte heller möjligheten att hålla kvar medlemmarna. CP existerar fortfarande men är ytterst svagt idag. Det sägs att de går framåt medlemsmässigt. Men det är från en mycket låg nivå.

Det finns kanske tjugo olika trotskistiska grupper i USA. Det största är Socialist Workers Party. Ett kort tag på 1930-talet var inne i SP. Trotskistgrupperna är dock långt från den politiska makten och ägnar sig åt att producera och sälja sina olika tidningar.

Det finns också en del andra "vänsterpartiprojekt". Staten New York har vallagar som underlättar existensen av ett tredje parti (om man kan samla in 15.000 namnunderskrifter) att existera och i slutändan ändå stödja Demokraterna om så behövs. Där finns ett vänsterparti som heter Working Families Party.

Det finns också ett parti som heter Labor Party (LP). Det samlar vänsterfolk och fackföreningsaktiva. Men alla i vänstern deltar inte i det projektet och partiet är fortfarande svagt och agerar ännu inte som ett parti. En fackföreningsledare i New York som är aktiv i LP valde nyligen att kandidera för Demokraterna.

Det Gröna partiet fick ett uppsving med deras kandidat Ralph Nader, som uppnådde fem procent i presidentvalet 2002. För första gången fick de gröna ett ordentligt genombrott som tredje parti. De Gröna ställer dock upp en kandidat i senatsvalet mot Wellstone i Minnesota och kritiserar för det av andra radikala krafter som menar att det kan fälla en radikal senator.

Politisk taktik

Medan medlemmar i DSA anser att man ska rösta på alla demokrater som ställer upp mot republikanerna även om de är gula hundar. SP däremot ställer upp sin egen kandidat i presidentvalet och ser ingen anledning att rösta på demokrater då de anses vara av samma sort som republikanerna. Bästa sättet att få upp vänsterns frågor till debatt är att agera som tredje parti, anser SP.

USA:s vänsterkrafterns historia präglas av statlig repression genom våld och deporteringar samt inte minst inbördes splittringar. Indragningen av de statliga posttjänsterna för SP i samband med första världskriget gjorde att de inte kunde driva verksamhet annat än i de stora städerna. Det anarko-syndikalistiska Industrial Workers of the World (IWW) krossades vid samma tid av staten genom fängslande av ledare, deporteringar och även lynchningar samt givetvis genom en politisk häxjakt.

Att verka som tredje parti i ett valsysteem där småpartier inte blir representerade har missgynnat vänstern. När SP tog borgmästarposterna i en del städer på 1910-talet så hände det också att de sedan i nästa val ställdes mot en gemensam kandidat från Demokraterna och Republikanerna. SP gjorde också flera historiska misstag. Ett av dem, hävdar en del, var att kandidera mot Franklin Roosevelt i presidentvalen på 1930- och 40-talen. Det gjorde att en del fackföreningsledare bröt med SP och gick över till Demokraterna. Fackföreningarna ville vara praktiska så de utvecklades till ett särintresse inom Demokraterna i stället för att vara klassmedvetna kamporganisationer. Vallagar och brist på pengar för kampanjer har sedan hindrat tredje partier att komma fram.

Klassmotsättningar och klassmedvetenhet har inte heller funnits på samma sätt i USA. Till exempel gav mark till miljoner immigranter genom att den amerikanska regeringen helt enkelt stal marken från indianerna och sedan gav bort den. Rassegregation, framför allt i södern, har också förstört klassmedvetandet bland vita arbetare. Kulturen är att konsumentintresset ses som individuellt. Folk uppmanas att tjäna mer pengar så att de kan köpa trygghetsförsäkringar och utbildning. Det är det enda sättet att få vad man vill ha, gemensamma politiska samhällslösningar nämns inte alls.

Det kan finnas en öppning för radikala krafter i USA. Den politiska korrruptionen och företagssponsringen av presidentkandidaterna från de två stora valmaskinerna har gjort att folk ny ropar på "clean money-system" i politiken. En del hoppas att det kan öppna upp för vänstern.

Bildtext: Senator Paul Wellstone, radikal demokrat från Minnesota. Han förespråkar någon form av nationell sjukförsäkring, vilket har gjort att han i reklamsnuttar i TV anklagas för att stå för en "kommunistisk" hälsopolitik.